

Det andet spørgsmål, som hr. Frank Aaen stillede, var et meget klogt spørgsmål. Jeg har heller ikke noget svar på det, men det skaber måske mulighed for, at man kan trække en folkeafstemning tilbage, hvis nu man på et eller andet tidspunkt finder ud af, at det er overflødigt at have den. Men hvem er det, der egentlig skal trække den tilbage? Spørgsmålet var klogt. Svaret er ikke lige så klogt, for jeg kan ikke give noget.

Med de bemærkninger skal jeg sige, at vi er glade for, at man i hvert fald i Folketinget principielt vil forholde sig til, at folkeafstemninger kan være en udvidelse af demokratiet. Man kan også have den modsatte opfattelse, og det respekterer vi fuldt ud. Og så er vi selvfølgelig glade for, at Det Radikale Venstre i dette spørgsmål vender tilbage til nogle af de tanker, som partiet havde i dets yngre år.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 9:

Forslag til folketingsbeslutning om mulighed for afholdelse af ekstraordinære kommunale valg.

Af Aage Frandsen (SF) m.fl.
(Fremsat 9/10 97).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Indenrigsministeren (Thorkild Simonsen):

Her skal jeg ikke gøre så forfærdelig mange bemærkninger, selv om der i bemærkningerne til dette beslutningsforslag er noget, der sådan

set godt kunne tale for en lidt mere venlig holdning end den, jeg nu giver udtryk for. Jeg kan godt sige, hvad jeg tænker på, og det er valget i Fakse.

Ellers må jeg nok sige, at jeg synes, det foreliggende forslag ligger nært op ad det forslag, som vi lige drøftede, og som jeg i øvrigt ikke vil kommentere mere denne gang.

Jeg mener, at der er så mange begrundelser for, at man ikke skal kunne bryde ind i et valg, som én gang er aftalt at skulle gælde de næste fire år. At man så kan opleve det beklagelige, at folk, der er valgt ud fra en bestemt forudsætning og et bestemt løfte til vælgerne, eller hvad ved jeg, fraviger det på en så alvorlig vis, som det er set, kan jeg godt se kan røre lidt ved det. Men alligevel tror jeg, det i al almindelighed ville være klogere at have den holdning, at når man stiller op til et valg, må man regne med, og det er da heldigvis også i langt de fleste tilfælde sådan, at de valgte følger det, som de har lovet vælgerne.

Nu er der også det andet hensyn, at der ingen steder står, at man skal tage hensyn til sit eget parti, hvad mange selvfølgelig gør. Men det står ingen steder, og herinde er man slet ikke bundet af andet end sin egen samvittighed. Det kan vel i nogen grad også overføres til kommunale råd og andre råd.

Så mit indlæg skal ganske kort slutte med, at regeringen faktisk ikke kan tiltræde dette beslutningsforslag.

Frederik Nørgaard (S):

Med beslutningsforslaget lægger forslagsstillerne op til at pålægge regeringen at fremsætte et lovforslag, der skal give vælgerne mulighed for at bestemme, at der ekstraordinært skal kunne afholdes nyvalg til kommunalbestyrelser, amtsråd og bydelsråd.

Efter et sådant lovforslag skal der kunne afholdes nyvalg, hvis over 50 pct. af vælgerne anmoder herom ved deres underskrift. Herudover indgår en række andre kriterier, herunder at valget skal afholdes senest tre måneder efter, at underskrifterne er indleveret, og at valget skal kunne foregå efter de sædvanlige regler.

Man nævner så i bemærkningerne til beslutningsforslaget en sag fra Fakse, som fandt sted umiddelbart efter sidste kommunalvalg, og det er selvfølgelig et eksempel, som dengang vakte stor opmærksomhed og var med til, at befolkningen i stor udstrækning deltog i møder og protestaktioner.

Men vi tror, at man skal være varsom med at lovgive ud fra et enkelt eksempel. Grundlæggende tror vi på det danske kommunalstyre, som bygger på det repræsentative demokrati, og hvor ansvaret ligger hos de folkevalgte i en 4-årig periode. Det sker jo i hver valgperiode, at valgte på en liste skifter parti eller bliver løsgængere. Det sker også, at det politiske flertal kan skifte ved en sådan lejlighed, men det har også vist sig, at systemet er så robust, at kommunen kan fungere videre.

Tværtimod tror jeg på, at forslaget vil være med til at forfladige og udvande det ansvar, som de folkevalgte har, og heldigvis er det sådan, at vælgerne også i valgperioden har en ikke ubetydelig indflydelse. Lad mig blot nævne arbejdet med lokal- og kommuneplaner, spørgetid, borgermøder og borgernes mulighed for at kontakte de lokalvalgte.

Generelt tror jeg på, at de folkevalgte i amter og kommuner gør sig store anstrengelser for at være i overensstemmelse med deres vælgergrundlag, og det er jo også en forudsætning for at kunne blive genvalgt. Vi kan derfor ikke støtte forslaget.

Mariann Fischer Boel (V):

Det var faktisk med stor fornøjelse, jeg første gang læste SF's forslag om muligheden for at afholde ekstraordinære kommunale valg. Dramaet i Fakse Kommune efter sidste valg stod nærmest lyslevende for mig.

Men er det nu ikke lige lovlig meget stads at gøre af Fakesagen at fremsætte et beslutningsforslag, der skal give vælgerne mulighed for at bestemme, at der ekstraordinært skal kunne afholdes valg til kommunale bestyrelser, amtsråd og bydelsråd efter nogle nærmere fastsatte regler?

Forslagsstillerne hævder, at deres forslag vil revitalisere det danske kommunestyre. Vitalitet, det betyder jo liv. Og for mig at se er der næppe tvivl om, at dette forslag vil skabe farve og strid i diskussionerne i de forskellige byrådslokaler rundt omkring i landet, så hvis det er, hvad forslagsstillerne forstår ved liv, har de ret. Så kunne det måske også være, at det blev lidt mere underholdende at overvære et byrådsmøde.

Venstre er en af de varmeste fortalere for det lokale og også gerne det livlige og decentrale folkestyre. Men forslaget vil efter Venstres mening skabe så meget ustabilitet i det lokale folkestyre, at man måske kunne fristes til at tro,

at man ville forsømme de nødvendige og undertiden vanskelige beslutninger.

Forslaget vil efter Venstres mening ikke vitalisere det danske kommunestyre. Det vil skabe kævl, og det vil skabe strid, hvor der i dag er forhandlinger, og så vil det vanskeliggøre det daglige arbejde. Det vil intet gavne, tværtimod.

Det er selvfølgelig beklageligt, hvis et parti handler illoyalt i forhold til den officielle politik eller til de løfter, det har givet, men det er jo stadig væk ikke ulovligt. Derfor synes jeg, man kun kan opfordre vælgerne til at huske, og er vælgerne utilfredse med de politikere, de har valgt, ja, så må de jo vælge nogle nye ved næste valg.

Med disse bemærkninger kan Venstre ikke støtte forslaget.

John Vinther (KF):

Da Det Konservative Folkepartis ordfører på området, hr. Christian O. Aagaard, ikke kan være til stede ved denne førstebehandling, skal jeg på hans vegne fremføre følgende:

I Det Konservative Folkeparti ser vi dette forslag som en fortsættelse af beslutningsforslag nr. B 8, som vi lige har haft til førstebehandling, og jeg skal med det samme meddele, at vi kan afvise dette forslag med stort set samme begrundelse som netop anført under behandlingen af B 8.

Vi hører ikke til dem, der er betænkelige ved det kommunale selvstyre. Tværtimod er vi varme tilhængere af, at beslutninger træffes så tæt på borgerne som overhovedet muligt, og brugerindflydelsen på lokalt niveau er i en rivende udvikling med hensyn til decentralisering både på skoler, i institutioner og i de forældrevalgte bestyrelser. Borgerne i almindelighed inddrages i stor udstrækning i lokale beslutningsprocesser.

Endelig kan man også sige, at interessen for at stille op til såvel byrådsvalg som amtsrådsvalg fortsat er meget stor. Ved det kommende valg oplever vi således, at fire gange så mange kandidater som dem, der skal vælges, opstiller til valgene. Det er vores opfattelse, at en indførelse af muligheden for ekstraordinære valg vil kunne hindre mulighederne for en langsigtet og fornuftig planlægning af kommunens udvikling.

Med disse korte bemærkninger skal jeg som nævnt indledningsvis afvise forslaget.

Ulla Solvang (RV):

Det Radikale Venstre vil gerne styrke vælgernes indflydelse, men vi mener, at dette forslag er både overflødigt og uhensigtsmæssigt. Overflødigt, fordi de lejligheder, hvor det ville være aktuelt, heldigvis er meget sjældne, og fordi vælgerne såmænd nok skal vide at straffe den folkevalgte, der skulle finde på totalt at svigte sine valglofter.

Jeg mener altså, at sagen fra Fakse er så atypisk, at den ikke i sig selv berettiger til at ændre den kommunale valglov. Desuden tvivler jeg på, at 50 pct. af en kommunes vælgere vil kunne enes om at omstøde et valg eller kræve et nyvalg. En så udpræget mistillid mellem de valgte og borgerne forekommer simpelt hen så sjældent, om overhovedet, at det ville være helt overflødigt at tage højde for den situation i valgloven.

Desuden er forslaget uhensigtsmæssigt. Forslagsstillerne drager en parallel mellem på den ene side Folketingets mulighed for at stille et mistillidsvotum til regeringen eller en minister og på den anden side vælgernes mulighed for at kræve nyvalg til kommunalbestyrelsen. Vælgerne skal altså ligesom Folketinget have mulighed for at kræve valg. At de to ting skulle være et og samme, er en misforståelse.

Det gør altså en forskel, om det er vælgerne eller de folkevalgte, der har ret til at kræve nyvalg. Tænk, hvis vælgerne havde mulighed for at kræve nyvalg til Folketinget, når betalingsbalancen skrider, arbejdsløsheden stiger og skatteskruen strammes. Hvilke arbejdsvilkår ville vi så ikke få? Og igen, vil det overhovedet kunne forekomme, at 50 pct. af vælgerne kunne blive enige om at ønske en afstemning? Det tror vi ikke.

Det Radikale Venstre kan derfor ikke støtte beslutningsforslaget.

Kim Behnke (FP):

Jeg kan godt forstå, at SF med dette forslag rundt hele området af, for ligesom man med det tidligere forslag ville have, at borgerne skulle kunne bestemme, hvilken politik der skal føres i kommunen, vil man også nu have, at borgerne skal have en mulighed for at afsætte byrådet, hvis det ikke vil føre den politik, som borgerne ønsker.

Fremskridtspartiet tror ikke, at der kommer noget fornuftigt ud af dette forslag. Vi har før formuleret et ønske om, at hvis der undervejs i en fireårig valgperiode viser sig at være et fler-

tal i byrådet mod en borgmester, skal dette flertal have lov til at vælge en ny borgmester. Man kan sige, at det ikke er nogen særlig revolutionær tankegang, for det er sådan set bare en idé, som vi fuldstændig har kopieret fra Norge, hvor det er sådan, at en borgmester til enhver tid kan afsættes, hvis der er et nyt politisk flertal; det skal eksistere først. Går man ind og lader befolkningen – oven i købet 50 pct. – kræve et nyt byråd, mener vi ikke, at det løser nogen af de problemer, som det gamle byråd måtte have etableret.

Derimod kan der være behov for, at man vælger en ny borgmester, simpelt hen fordi den borgmester, som ved en eller anden mere eller mindre tilfældig konstitueringsaftale havner i sædet, ikke kan løfte opgaven. Så kan byrådet have brug for muligheden for at afsætte borgmesteren.

Vi har haft sager, hvor borgmestre har været involveret i både politiske og økonomiske skandaler, og så langt behøver det jo ikke at gå, før et byrådsflertal kan bede om, at det er en anden, der bliver borgmester. Men byrådet som sådan mener vi skal være på valg hvert fjerde år.

Vi har også på et tidspunkt haft den tanke, at man fra byrådets side kunne vælge en kortere valgperiode. På samme måde som statsministeren har en ret til at opløse Folketinget, kunne et flertal i byrådet gå sammen og sige, at det her går ikke, vi er nødt til at spørge vælgerne, og så bliver der et ekstraordinært byrådsvalg i den pågældende kommune. Det giver den praktiske hindring, at vi ikke længere har en fælles kommunal valgdato, al den stund at man efterhånden ville få kommunevalg på 275 forskellige tidspunkter. Der kan selvfølgelig være nogle praktiske forhold, der gør, at det ikke er hensigtsmæssigt.

Men disse to ting, at byrådet kan kræve nyvalg i kommunen, og at et flertal kan afsætte borgmesteren, er det længste, Fremskridtspartiet kan gå, og vi kan derfor ikke støtte beslutningsforslaget fra SF om, at borgerne skal kunne kræve, at der bliver valgt et nyt byråd.

Frank Aaen (EL):

Enhedslisten støtter varmt muligheden for at kunne afsætte byrådet, hvis der er flertal for det, og derfor er forslaget også med som et punkt i det næste forslag om demokratisering af kommunerne, som vi skal behandle om lidt, og som Enhedslisten har fremsat.

Jeg er ikke spor i tvivl om, at bare det, at der er en sådan mulighed i loven, vil få byrådet til at tænke sig godt om, for så vil man ikke kunne have denne automatiske tankegang, der er i dag: Nå, men der er fire år til valget, så lad os bare lave en masse nu, det er nok glemt, når vi kommer frem til valgdatoen.

Jeg vil også sige, at det, at en gruppe kan gå i gang med at indsamle underskrifter for at fremtvinge et nyvalg, er en aktivitetsmulighed, som helt givet vil være befordrende for et folkeligt engagement i byrådets arbejde. I dag hører vi tit: Vi kan alligevel ikke ændre på vedtagelsen, der er jo et fast flertal, og de har bundet sig til hinanden i fire år, og de lytter alligevel ikke til os, og vi kan ikke gøre noget.

Her er der, hvis man vedtager et sådant forslag, mulighed for at gøre noget. Alene det, at man kan sige: Her har I muligheden for at gøre noget, vil i sig selv være med til at befordre aktiviteter, og det er i virkeligheden det, det drejer sig om. Det er at få et bedre grundlag for udfoldelse af det lokale demokrati også i form af bevægelser, hvor folk engagerer sig i det kommunalpolitiske arbejde, ikke kun hvert fjerde år, men løbende, og at de også har muligheden for at kunne blande sig på en måde, som har konsekvenser.

Vi støtter altså forslaget, men vi vil godt diskutere, om grænsen på de 50 pct. er for høj, for det er ganske mange mennesker. Lad os forestille os at skulle samle 50 pct. af borgerne i Københavns Kommune på en underskriftsliste. Vi har i det forslag, vi kommer til om lidt, foreslået 10 pct. Det er muligvis for lavt, det vil jeg ikke afvise. Vi kommer tilbage til forslaget om lidt. Muligvis kan man finde nogle procenter midt imellem. Muligvis skulle man finde forskellige procenter for en stor kommune og en mindre kommune, for det er jo oplagt, at opgaven er procentvis sværere at løfte i en meget stor kommune, end den er i en mindre kommune, så måske skulle man tænke lidt i den slags baner. I hvert fald vil jeg sige, at 50 pct. i København Kommune næsten er det samme som ikke at have nogen mulighed.

Anden næstformand (Henning Grove):
Ordføreren for forslagsstillerne, hr. Aage Frandsen.

Aage Frandsen (SF):

Det beslutningsforslag, som vi havde til behandling for, var der en begrænset tilslutning

til. Her er tilslutningen yderligere begrænset, og det må vi selvfølgelig tage til efterretning.

Jeg vil godt understrege, at vi med forslaget regner med at få en regel, som i virkeligheden aldrig skal bruges, fordi den vil have en præventiv virkning, således at det byrådsflertal, som i dette tilfælde altså som forudsætning handler anderledes, end de har lovet vælgerne, aldrig ville handle anderledes. Derfor er det et forslag, som jeg ikke tror nogen sinde ville blive anvendt, hvis det gennemføres, fordi det vil være præventivt.

Vi forestiller os to situationer, hvor det kunne være aktuelt. Den ene, som også er nævnt, er i forbindelse med konstituering. Her ser vi hvert år, og det vil vi givetvis også se igen i år, 10-20 byrådsmedlemmer eller amtsrådsmedlemmer, der umiddelbart i forbindelse med konstitueringen eller lige efter går fra det parti eller den gruppe, som de er valgt hos.

Der kan være forskellige årsager dertil. Det vil jeg ikke forholde mig til hverken moralsk eller politisk. I en række af disse tilfælde er der ikke tale om, at nogen ville drømme om at bruge denne bestemmelse, hvis den eksisterede. Men i de tilfælde, hvor der er nogle, hvorom man kan bruge udtrykket: De går over på den anden side, må man sige, at vælgerflertallet har sagt noget, men de, der kommer ind i byrådet, gør noget andet umiddelbart ved konstitueringen.

Det er derfor, vi landede på de 50 pct. vel vidende, at 50 pct. i amterne eller i de store kommuner, København og Århus, reelt næsten ikke er til at opnå. Men i mindre kommuner som f.eks. Fakse er der ikke tvivl om, at det på det tidspunkt for fire år siden ville have kunnet lade sig gøre at samle underskrifter.

Den anden situation, hvor der kan være tale om, at nogle kunne mene, at man skulle have nyvalg, er, hvis der har været en sag i valgkampen, hvor f.eks. nogle partier har lovet at gøre noget helt bestemt, enten at sørge for, at en børnehaven eller en skole eller noget andet blev opført, eller hvor man har lovet, at der var noget, man i hvert fald ikke ville fjerne, at man ikke ville nedrive en bestemt bygning, og man så gør det modsatte af det, man lovede. I en sådan situation kunne man også forestille sig det.

Til det med konstitueringen kan man sige: Vi kan straffe de pågældende efter fire år. Her er det så somme tider, at folks erindring er

begrænset, men man kan alligevel sige, at man kan tage fat i vedkommende igen om fire år.

Når det drejer sig om de andre tilfælde, hvor et eller andet skal opføres eller et eller andet nedrives, må man sige, at da er skaden sket, og det kan man ikke genoprette.

Vores forslag går altså i virkeligheden ud på, at man aldrig nogen sinde skulle bruge den, og vi er også klar over, at det er ret sjældne tilfælde, hvor den ville kunne tænkes at blive anvendt eller trues med at kunne blive anvendt. Efter vores opfattelse vil det slet ikke forrykke noget som helst ved forholdet i kommunalbestyrelsen.

Det er ikke noget med, at det overdrevne liv – som Venstres ordfører var inde på – i kommunalbestyrelsessammenhænge ville ske her; det er noget med, at borgerne kan reagere, og det vil jo kun være i helt ekstraordinære situationer, og det er altså derfor, vi har valgt de 50 pct. Det er altså simpelt hen ud fra en helt principiel opfattelse. Det vil så sige, at den tankegang med at graduere procenterne, som jeg udmærket godt kan forstå, er i modstrid med vores principielle tankegang: at der er et flertal, som er valgt, og det flertal må respektere, at vælgerne udgjorde et bestemt flertal. Det er i den situation, at man må sige, at det kun kan underkendes, hvis 50 pct. rejser spørgsmålet.

Men vi må altså konstatere, at et flertal i Folketinget ikke synes om forslaget. Så må vi håbe, at vi ikke i forbindelse med det forestående kommunevalg og de kommende konstitueringer ser nogen gøre noget lignende det, man gjorde i Fakse Kommune, hvor man fra kommunalbestyrelsesflertallets side underkendte vælgerens afgørelse. Det må vi så håbe ikke sker, og hvis det sker flere steder, kan det være, vi vender tilbage til sagen.

Hermed sluttede forhandlingen, og beslutningsforslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 30:

Forslag til folketingsbeslutning om udvikling af demokratiet i kommuner og amter.

Af Frank Aaen (EL) og Bruno Jerup (EL).
(Fremsat 23/10 97).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Indenrigsministeren (Thorkild Simonsen):

Forslag til folketingsbeslutning om udvikling af demokrati i kommuner og amter er jo klart noget, der må have en indenrigsministers opmærksomhed.

Enhedslisten ønsker jo med dette beslutningsforslag nr. B 30, at Folketinget skal opfordre regeringen til at fremsætte lovforslag om otte forskellige emner, som efter beslutningsforslagets titel netop har til formål at udvikle demokrati i amter og kommuner.

Beslutningsforslaget er således præget af omsorg for demokratiets vilkår i vores kommuner, og det er en omsorg, jeg i allerhøjeste grad deler. Jeg deler imidlertid ikke det, som jeg føler er en mistillid til det politiske flertal i landets kommuner, og som beslutningsforslaget så sandelig også giver udtryk for.

Efter 30 år i kommunalpolitik vil jeg gerne påtage mig at berolige forslagsstillerne: Der er ikke grund til så stor en bekymring. I det daglige politiske arbejde, som jeg har kendt det både i kommuner og amter, er det så absolut hovedreglen, at der er et godt samarbejde på tværs af partiskel og holdninger.

Det kommunale selvstyre er jo fastslået i grundloven, og den kommunale styrelseslov indeholder bl.a. en lang række bestemmelser, som beskytter mindretal og sikrer de enkelte medlemmer rettigheder i forbindelse med det kommunalpolitiske arbejde, og det er godt.

Der er først og fremmest forholdstalsvalg, forslagsret og ret til at indbringe ethvert spørgsmål for kommunalbestyrelsen. Men der kan også være grund til at nævne medlemmernes ret til at gennemse og få kopier af alle sagsakter i kommunen.

Det er imidlertid samtidig klart, at styrelsesloven hviler på det demokratiske grundvilkår, at den politik, som i sidste ende vedtages, er